

5. Башнянин Г.И., Копич И.М., Слюсарчик М.П. Ринкові економічні системи. – Львів: Львів, 2001. – 217 с.
6. Сонько С.П., Кулішов В.В., Мустафін В.И. Ринок і регіоналістика. – К.: Ельга, Ніка-центр, 2002. – 380 с.
7. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации. – М.: Эксмо, 2004. – 544 с.
8. Хасиева С.А. Архитектура городской среды. – М.: Стройиздат, 2001. – 200 с.
9. Хаггет П. География: синтез современных знаний: Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1979. – 684 с.

Получено 10.05.2007

УДК 658.153

Г.М.АЗАРЕНКОВА, канд. екон. наук, А.П.ДУДИНОВА
Харківський інститут банківської справи УБС НБУ

ОПТИМАЛЬНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Аналізуються методики різних вчених економістів щодо визначення фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Вивчено показники фінансової стійкості та ліквідності ДНВП «Об'єднання «Комунар». Досліджено взаємозв'язок коефіцієнта абсолютної ліквідності від коефіцієнтів автономії, маневрування власного капіталу та фінансового ризику.

Фінансова стійкість та ліквідність підприємства є невід'ємними поняттями ринкової економіки. Кожен суб'єкт господарювання прагне підтримувати стійкий фінансовий стан, абсолютну ліквідність та платоспроможність. Головною проблемою ефективного функціонування підприємств України сьогодні є відсутність такої комплексної оцінки фінансової стійкості та ліквідності, яка б дійсно давала керівництву підприємства виявляти слабкі місця та приймати правильні управлінські рішення. Тому розкриття сутності методів аналізу фінансової стійкості та ліквідності у різних вчених-економістів є актуальним.

З розвитком ринкових перетворень в економіці України з'явилася значна кількість публікацій, присвячена методичним та практичним питанням з визначення фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Основоположником розвитку фінансового менеджменту та визначення понять фінансової стійкості та ліквідності був І.А.Бланк [2]. Також даними питаннями займаються П.Ю.Буряк, Г.О.Крамаренко, А.М.Поддєрьогін, А.Б.Гончаров [3, 4, 8, 9] та ін. У російських наукових колах питання оцінки фінансової стійкості та ліквідності підприємства висвітлюються у роботах Є.І.Крилова, Є.І.Шохіна, Є.І.Уткіна [1, 7, 10], серед західних вчених – Ченг Ф.Лі, Джозеф І.Фінерті, Д.Міддлтон, Нікбахт Е., Гроппелі А. [5, 6, 11] та ін.

Основною метою статті є вивчення різних методик визначення фінансової стійкості та ліквідності суб'єктів господарювання, обрання найбільш важливих коефіцієнтів розрахунку даних понять, побудова економіко-математичної моделі впливу головних коефіцієнтів фінансової стійкості на коефіцієнт абсолютної ліквідності, що забезпечить підтримку прийняття управлінських рішень в плані життєздатності й розвитку підприємства.

При дослідженні даного питання були використані такі методи аналізу, як метод порівняння, метод системного аналізу, аналітичний метод, табличний метод, економіко-математичне моделювання.

Фінансова стійкість – комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Формування фінансової стійкості підприємства можна представити у наступному вигляді (рис.1).

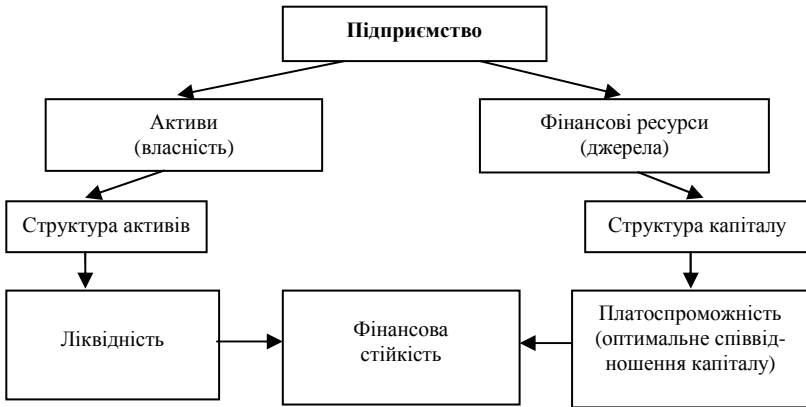

Рис. 1 – Формування фінансової стійкості підприємства

Фінансово стійким можна вважати підприємство, яке за рахунок власних коштів спроможне забезпечити запаси й витрати, не допускати невинуватої кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями [13].

Ліквідність – це показник фінансового стану, який показує, як швидко підприємство може безперешкодно продати свої активи, одержати гроші і повернути борги у міру настання строку їх повернення. За допомогою ліквідності оцінюється результат поточного та фінансового розвитку підприємства. Рівень ліквідності – це пряме відображення ефективності кредитної політики підприємства. За рівнем ліквідності говорити про стійкий фінансовий стан недоцільно,

тому що потрібна платоспроможність. Платоспроможність – це можливість підприємства своєчасно задовольняти платіжні вимоги постачальників, повертати кредити і позики, видавати заробітну плату, вносити платежі до бюджету. Платоспроможність є довгостроковою характеристикою фінансової стійкості. Вона відображає ефективність фінансової політики на підприємстві [14].

Аналіз фінансової стійкості та ліквідності проводиться за допомогою системи коефіцієнтів, при цьому вчені-економісти використовують неоднакові методик аналізу, які відрізняються між собою кількістю показників та різною їх направленістю. Відмінності у методичних підходах ускладнюють розрахунок фінансової стійкості та ліквідності, що призводить до труднощів у намаганні визначити фінансові позиції підприємства по відношенню до своїх конкурентів. Тому виникає необхідність виявлення системи показників, які б забезпечили можливість прийняття правильних управлінських рішень. Порівняльна характеристика методичних підходів визначення фінансової стійкості та ліквідності наведена в таблиці.

Показники	Нормативне значення	українські вчені					російські вчені			західні вчені		
		Бланк І.А. [2]	Гончаров А.Б. [3]	Буряк П.Ю. [9]	Крамаренко Г.О. [4]	Поддєрьогін А.М. [8]	Крилов Є.І. [1]	Шохін Є.І. [10]	Уткин Є.І. [7]	Ченг Ф. Лі [11]	Д. Міддлтон [5]	Нікбахт Е., Гроппел А. [6]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Показники ліквідності</i>												
Коеф. поточної ліквідності	1-2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Коеф. швидкої ліквідності	0,6-0,8	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Коеф. абсолютної ліквідності	0,20-0,35	+	+	+	+	+	+	+	+			
Загальний коеф. співвідношення ДЗ та КЗ		+										
Робочий капітал			+				+		+			+

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Показники фінансової стійкості</i>												
Коеф. автономії	≥ 0,6	+	+	+	+	+	+	+	+			
Коеф. фінансового ризику (коеф. фінансової стійкості)	0,5	+		+	+	+	+	+				
Коеф. залежності	0,4	+	+				+			+		+
Коеф. поточної залежності		+										
Коеф. довгострокової фінансової незалежності	≈ 0,9	+						+				
Коеф. маневрування ВК	0,3	+		+			+	+	+			
Коеф. покриття відсотків			+							+	+	+
Коеф. структури довгострокових вкладень				+			+		+			
Коеф. довгострокового залучення ПК	0,4			+			+		+			
Коеф. фінансової стабільності	> 1					+						
Коеф. забезпеченості оборотних коштів ВОК	≥ 0,1			+	+	+						
Доля залучених засобів										+	+	+

У таблиці використані такі скорочення: ДЗ – дебіторська заборгованість; КЗ – кредиторська заборгованість; ВК – власний капітал; ПК – позиковий капітал; ВОК – власні оборотні кошти.

Проаналізувавши наявні методики, можна сказати, що існує широкий спектр коефіцієнтів фінансової стійкості та ліквідності. У російських та українських вчених оцінка фінансової стійкості проводиться за рядом коефіцієнтів, які мало чим відрізняються один від одного і дублюють інформацію, передбачають поглиблене вивчення окремої вузької сфери діяльності підприємства, у західних економістів така оцінка зводиться до двох-трьох показників.

Враховуючи вищевикладене, було сформульовано вимоги, яким повинна відповідати система фінансових коефіцієнтів з точки зору ефективності оцінки фінансової стійкості та ліквідності підприємства:

- 1) фінансові коефіцієнти повинні бути максимально інформативними і давати цілісну картину фінансової стійкості підприємства;
- 2) в економічному змісті фінансові коефіцієнти повинні мати однакову спрямованість (зростання коефіцієнта означає покращення фі-

нансового стану);

3) для всіх фінансових коефіцієнтів повинні бути вказані нормативи мінімально задовільного рівня або діапазону змін;

4) фінансові коефіцієнти повинні розраховуватися тільки за даними публічної бухгалтерської звітності підприємств;

5) фінансові коефіцієнти повинні давати можливість проводити рейтингову оцінку підприємства як у просторі (порівняно з іншими підприємствами), так і в часі (за ряд періодів) [12].

Оцінку фінансової стійкості та ліквідності проведено на прикладі Державного науково-виробничого підприємства «Об'єднання «Комунар» з використанням коефіцієнтів, які мають місце в більшості вищенаведених методик, а саме:

– при розрахунку ліквідності це: коефіцієнт абсолютної ліквідності; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт платоспроможності);

– при розрахунку фінансової стійкості: коефіцієнт автономії; коефіцієнт фінансового ризику (фінансової стійкості); коефіцієнт маневрування власного капіталу.

Аналіз показників ліквідності ДНВП «Об'єднання «Комунар» наведено на рис.2.

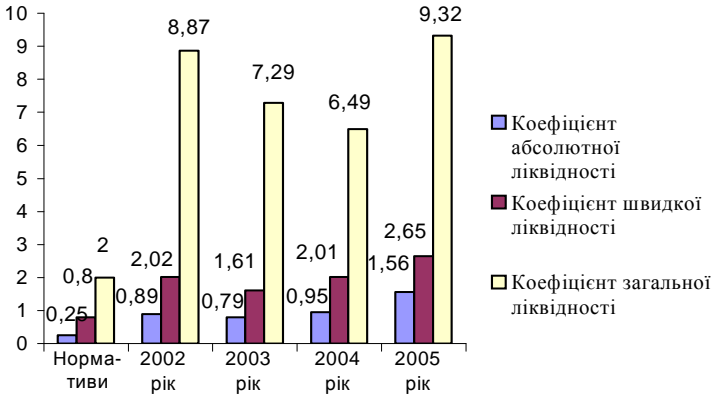

Рис. 2 – Показники ліквідності ДНВП «Об'єднання «Комунар»

Показники ліквідності ДНВП «Об'єднання «Комунар» знаходяться на досить високому рівні (в кілька разів перевищують нормативні значення), досить стійка перспективна платоспроможність.

Коефіцієнт загальної ліквідності протягом 2002-2004 рр. мав тенденцію до зменшення, оскільки приріст поточних зобов'язань пе-

ревищував приріст оборотних активів. У 2005 р. коефіцієнт загальної ліквідності зріс на 2,83 порівняно з 2004 р. і дорівнює 9,32. Підвищенню цього показника сприяло зменшення поточних зобов'язань по підприємству та приріст оборотних активів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності ("кислотний тест") зменшився в 2003 р. по відношенню до 2002 р. на 0,41, але вже в 2004 р. досяг свого значення 2002 р. (2,01) і набув тенденції до зростання, в 2005 р. значення цього показника дорівнювало 2,65, що перевищувало найбільше нормативне значення (0,8) на 1,85.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності в 2003 р. також зменшився, це пояснюється меншим приростом грошових коштів та їх еквівалентів по відношенню до поточних зобов'язань підприємства. Але з 2003 р. цей коефіцієнт набув тенденцію до зросту і в 2005 р. в 4,46 рази перевищував своє найбільше нормативне значення (0,35).

Проаналізувавши показники ліквідності, можна зробити висновок, що менеджери ДНВП «Об'єднання «Комунар» в управлінні ліквідністю обрали політику підтримки високої ліквідності, про що свідчить перевищення коефіцієнтів ліквідності над нормативними значеннями. ДНВП «Об'єднання «Комунар» створює "ліквідну подушку", в якості якої у першу чергу виступають грошові кошти та їх еквіваленти і короткострокова дебіторська заборгованість.

Розрахунок показників фінансової стійкості наведено на рис.3.

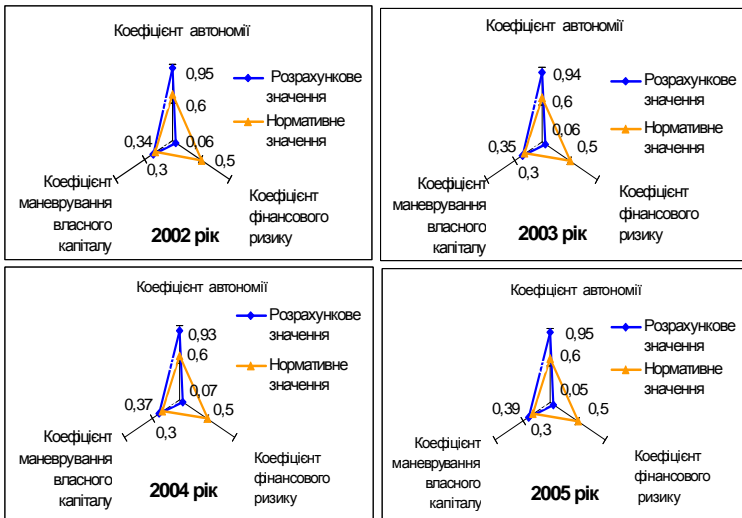

Рис. 3 – Показники фінансової стійкості ДНВП «Об'єднання «Комунар»

Аналізуючи показники фінансової стабільності ДНВП «Об'єднання «Комунар», можна зробити висновок, що підприємство має абсолютну фінансову стійкість протягом 2002-2005 рр., здійснює свою господарську діяльність, використовуючи мінімальну кількість запозичених коштів, тобто коефіцієнт фінансової автономії прямує до 1. Взагалі можна сказати, що використовується консервативний фінансовий менеджмент, який ґрунтується на мінімізації ризиків, однією з головних цілей виступає забезпечення максимальної фінансової стійкості, стабільності розвитку підприємства.

Побудуємо модель залежності коефіцієнта ліквідності від коефіцієнтів фінансової стійкості. Залежною змінною оберемо коефіцієнт абсолютної ліквідності, а факторами впливу – коефіцієнт автономії підприємства, коефіцієнт маневрування власного капіталу та коефіцієнт фінансового ризику (фінансового леверіджу).

Для побудови багатофакторної регресійної моделі об'єм статистичної вибірки становив 16 квартальних значень коефіцієнтів за 2002-2005 рр. діяльності ДНВП «Об'єднання «Комунар». Незалежні змінні не є мультиколінеарними. Побудована багатофакторна модель залежності коефіцієнта ліквідності від коефіцієнтів фінансової стійкості має вигляд:

$$Y = -30,7168 + 28,8795X_1 + 10,8494X_2 + 10,6488X_3,$$

де Y – коефіцієнт абсолютної ліквідності; X_1 – коефіцієнт автономії; X_2 – коефіцієнт маневрування власного капіталу; X_3 – коефіцієнт фінансового ризику.

Одержане рівняння регресії відповідає всім вимогам, які висувають до оцінки його якості.

Як видно з наведеного вище рівняння залежності, на коефіцієнт абсолютної ліквідності найбільший вплив має коефіцієнт автономії, найменший – коефіцієнт фінансового ризику, посереднє значення – коефіцієнт маневрування власного капіталу.

Багатофакторну регресійну модель можна використовувати для прогнозування залежної змінної. Так, при прирості коефіцієнта автономії на 1% коефіцієнт абсолютної ліквідності зросте на 0,58%, при прирості коефіцієнта маневрування власного капіталу на 1% коефіцієнт абсолютної ліквідності зросте на 0,22%, а при прирості коефіцієнта фінансового ризику на 1% коефіцієнт абсолютної ліквідності зросте на 0,21%.

Таким чином, використовуючи дану багатофакторну модель, можна спрогнозувати платоспроможність підприємства залежно від головних показників фінансової стійкості, що дозволить йому бути стійким у ризикових ситуаціях в майбутньому.

1. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности предприятия / Э.И.Крылов, В.М.Власова, М.Г.Егорова и др. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 192 с.
2. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Т.1. – К.: Ника-Центр, 1999. – 592 с.
3. Гончаров А.Б. Финансовый менеджмент. – Харьков: ВД “ИНЖЕК”, 2003. – 240 с.
4. Крамаренко Г.О., Чорна О.С. Финансовый менеджмент. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 520 с.
5. Миддлтон Д. Бухгалтерский учет и принятие финансовых решений: Пер. с англ. / Под ред. И.И.Елисейевой. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 408 с.
6. Никбахт Е, Гроппелі А. Финанси: Пер. с англ. / За ред. В.Ф.Овсієнко та В.Я.Мусієнка. – К.: Основи, 1993. – 383 с.
7. Уткин Э.И. Финансовый менеджмент. – М.: Зеркало, 2001. – 272 с.
8. Финансовый менеджмент / За наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогіна. – К. КНЕУ, 2005. – 536 с.
9. Финансово-економічний аналіз / П.Ю.Буряк, М.В.Римар, М.Т.Бець та ін.; За заг ред. П.Ю.Буряка, М.В.Римара. – К.: ВД “Професіонал”, 2004. – 528 с.
10. Финансовый менеджмент / Под ред. проф. Е.И.Шохина. – М.: ИД «ФБК – ПРЕСС», 2002. – 408 с.
11. Ченг Ф.Ли, Джозеф И. Финнерти. Финансы корпораций: теория методы и практика: Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 200. – 686 с.
12. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методика финансового анализа. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 208 с.
13. Бугас Н.В. Финансова стійкість підприємств як передумова їх ефективного функціонування і розвитку // Економіка та держава. – 2005. – №6. – С.27-30.
14. Букаев А. Составляющие финансовой устойчивости предприятия // Справочник экономиста. – 2006. – №2. – С.9-11.

Отримано 13.04.2007

УДК 658

А.Г.ГОЛЬДФАРБ, канд. экон. наук, А.А.КОРЫСТОВА
Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

ОБОСНОВАНИЕ ВВЕДЕНИЯ СИСТЕМЫ ТРАНСФЕРТНОГО ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Обосновывается необходимость введения и функции трансфертных цен, основные виды трансфертных цен, принципы трансфертного ценообразования, необходимые условия для введения системы трансфертного ценообразования, а также приведены доводы «за» и «против» введения системы трансфертного ценообразования.

Подразделения одной компании, как правило, взаимодействуют без учета рыночных условий: служба информационных технологий не выставляет счет отделу продаж за внедрение автоматизированной системы, а продавцы не требуют от производственного отдела оплатить их услуги по реализации продукции. Однако в такой ситуации существует опасность, что каждое подразделение начнет руководствоваться собственными интересами. Часто владельцы и руководители старают-